

Equmeniakyrkans remissvar på

”Utredning av konsekvenserna av ett svenskt tillträde till konventionen om förbud mot kärnvapen”

Equmeniakyrkans vision är att vara en kyrka för och i världen. Vi består av vanliga människor från hela Sverige, från hela det svenska samhället. Equmeniakyrkans medlemmar tog på 2018 års kyrkokonferens, vårt högsta beslutande organ, beslut om att arbeta för att regeringen snarast ska skriva under och ratificera konventionen om kärnvapenförbud. Vanliga människor från hela Sverige tycker alltså att det är en så pass viktig fråga att de gör den till en del i Equmeniakyrkans uppdrag i Sverige.

Anledningarna till det är flera. Den förstörande kraften i kärnvapen saknar motstycke, det finns ingen bättre symbol för den destruktiva potentialen människan besitter. Kärnvapen innebär ett urskilningslöst dödande och skapar förödande konsekvenser under oöverskådlig tid där de används. Därför framhåller även Kyrkornas världsråd kärnvapen som ett särskilt stort hot mot vår existens.

Kampen mot kärnvapen har en lång historia i Equmeniakyrkans moderkyrkor, Svenska Missionskyrkan, Svenska Baptistsamfundet och Metodistkyrkan i Sverige. En stor del av våra medlemmar är uppvuxna i en värld där hotet från kärnvapen var överhängande. Det är vår plikt som kyrka att stå upp för människovärdet, att stå upp för freden och tala sanning till makten – även när den är obekvämt och går på tvärs med vad som anses vara överordnade nationella intressen. Utredningen kring ett svenskt tillträde av konventionen har inte sin grund i ideologi och vision utan tappar bort frågor som normerande beslut och civilsamhällets roll för att vi idag ska kunna realisera målet en värld utan kärnvapen. Vi vill med det här remissvaret visa på några punkter där utredaren hamnar fel genom detta fokus. Nedan följer Equmeniakyrkans invändningar mot utredarens slutsatser.

1. Utredningen underskattar behoven av normativa beslut rörande kärnvapen.

Normer är färskvara och behöver kontinuerligt upprättas, försvaras och bevaras. Att utredaren uppfattar att målet ”en värld utan kärnvapen” redan är globalt etablerat (s.18) och att normativa beslut inte behövs är därför fullkomligt felaktigt. Varje generation behöver erövra etablerade normer, det gäller även de som tidigare generationer ser som givna. För Equmeniakyrkan är det tydligt att frågor som rör människovärdet alltid behöver återaktualiseras och återupprättas. Att Sverige skriver under deklarationen har därför ett oerhört viktigt signalvärde, nationellt och internationellt och inte minst i relation till den yngre generationen. En regering som inte har de ungas bästa för ögonen och inte förstår behovet av att etablera normer igen och igen kommer inte att kunna fatta nog genomtänkta beslut och misslyckas med att förmedla framtidshopp till de unga. Det är beklagligt att utredaren inte verkar dela den uppfattningen.

2. Utredningen underskattar civilsamhällets roll för normbildning kring kärnvapen.

Under 1.3.1 kan vi läsa att utredningen enligt direktiven har lagt stor tonvikt på de säkerhetspolitiska aspekterna av ett tillträde av konventionen. Det är uppenbart att utredaren har följt detta men det är beklagligt att rapporten därför inte gör en djupare analys av vilka konsekvenser ett tillträde får för civilsamhället i Sverige och internationellt och civilsamhällets fortsatta arbete för en kärnvapenfri värld. Som nämns ovan är konventionen av främst normerande karaktär där syftet är, precis som med andra konventioner, att sätta press på de stater som inte har anslutit sig och för att anslutna stater ska efterleva konventionen. Utredaren tappar bort att den här pressen inte bara kommer från andra stater utan även i allra högsta grad kommer från civilsamhället nationellt och internationellt. Utredaren påtalar exempelvis att en brist i

processen kring avtalet är att kärnvapenstaterna inte har deltagit i förhandlingarna. Men utredaren glömmer samtidigt bort att en förutsättning för att de i framtiden ska komma till förhandlingsbordet är en stark nationell och internationell opinion. Den skapas i stor utsträckning av civilsamhället. Ett tillträdande av konventionen är en stärkande signal till civilsamhället inför det arbetet. Utredaren närmar sig den här frågan men tyvärr från fel håll när han på s. 19 pekar på en risk att konventionstexten kan komma att användas inrikespolitiskt. Om det finns en ambition att konventionen skall vara normerande är det en förutsättning att den även kan användas inrikespolitiskt. Så används nämligen alla konventioner.

3. Utredningen presenterar ingen analys av konventionen eller kärnvapenfrågan ur ett humanitärt perspektiv.

Utredningen verkar baseras på en bild av kärnvapen som skapare av fred och säkerhet. Det är en förlegad bild av kärnvapen som inte kan ligga till grund för en seriös utredning. Frågor av humanitär art lyfts i princip inte i utredningen. Det är inte rättvist eller korrekt att tala om kärnvapen utan att uppmärksamma den urskiljningslösa förstörelsen och de långtgående konsekvenserna för människor och klimat kärnvapen innebär. Att kärnvapen går emot sådana grundläggande humanitarrättsliga principer som proportionalitet och att göra skillnad mellan civila och militära mål. Att inte uppmärksamma grundläggande humanitära principer är också att ignorera det som traditionellt har varit den svenska linjen i de här frågorna och ansatsen som hittills har använts i de internationella kampanjerna mot kärnvapen. Att inte lyfta humanitära aspekter av kärnvapen är antingen historielöst eller ett medvetet försök att legitimera kärnvapen, båda vägarna är lika farliga.

4. Utredningen drar för stora slutsatser om konsekvenserna ett tillträdande skulle få för Sveriges relationer till andra stater.

Utredaren framför en oro inför hur ett svenskt tillträdande skulle påverka Sveriges relation till kärnvapenstater som Frankrike och Storbritannien och vara ett hinder för ett svenskt inträde i Nato. Detta då ett tillträde av konventionen skulle kunna tolkas som ett kritiskt ställningstagande i relation till partnerstaterna. Utredaren missar att Sverige har en lång tradition av att ta avstånd från såväl kärnvapen som en säkerhetspolitik som är baserad på kärnvapen, även våra partners vet såklart om detta. Sverige har under åren ingått många militära och tekniska samarbeten med Nato och Nato-anslutna länder som exempelvis Finland. Sådana avtal ingås alltid med utgångspunkten att de är till nytta för båda parter. Samarbetet innefattar naturligtvis inte kärnvapen. Det är alltså ingenting nytt och ett tillträde av konventionen skulle snarare vara i linje med tidigare ställningstaganden. Equmeniakyrkan menar att det hedrar Sverige att inta en annan position än samarbetspartners och att det ger Sverige en trovärdighet att vi vågar stå upp för principer och värderingar även när de hamnar på tvärs med samarbetspartners. Det är positivt och inte någonting negativt.

5. Utredaren framhåller stigmatisering av kärnvapenstaterna som någonting negativt.

Ett grundläggande användningsområde för konventioner är att de dels används för att de som har knutit sig till dem ska efterfölja konventionen men även för att påverka de som ännu inte har skrivit under att ansluta sig. Det är så internationella normer och värderingar under lång tid har kunnat skifta och utvecklas. Sverige långvariga kritik mot att kärnvapen används i avskräckande syfte är exempel på ett sådant påverkansförsök. Huruvida en viss stat har skrivit under en viss konvention är ett användbart mått på graden som staten följer internationellt givna normer och värderingar. Det är positivt. Det är därför anmärkningsvärt att utredaren framhåller det som en risk att kärnvapenstaterna kan komma att stigmatiseras om Sverige tillträder konventionen. Att

kärnvapenstaterna inte har följt exempelvis NPT är en grund för att de ska stigmatiseras och uppmanas att följa de avtal de tidigare har ingått. Det är inte en svaghet utan tvärtom en styrka med konventionen. Det är beklagligt att utredaren inte verkar dela den uppfattningen.

Avslutande kommentarer

Equmeniakyrkan tror att visionen om en värld utan kärnvapen är inom räckhåll. För att den ska bli verklighet krävs det mod och vishet. Det krävs mod att våga tro på att människan vill gott, att makthavare kommer att lyssna på allmänheten och att positioner som tycks låsta inte behöver förbli så. Samtidigt krävs det vishet för att se vad som är realistiskt, vilka vägar som är framkomliga och vilka avvägningar som behöver göras. Det är en komplicerad balansgång mellan dessa delar och det finns en risk att falla till föga för det ena eller det andra. Att vara överilad eller vara allt för försiktig. Utredarens argumentation att målet om en värld utan kärnvapen redan är globalt etablerat och att vi därför inte behöver bry oss om fortsatt normerande beslut öppnar upp för att vi inte behöver förhålla oss till vision och större målbild längre. Det är en farlig väg där vi riskerar att bli allt för pragmatiska och offra allt vad ideologi, vision och större mål heter till förmån för inbillade hot och eventuella framtida konflikter. Det är inte bara en feg väg, det är en farlig väg. Övertygelsen om att kärnvapen inte har någon rimlig plats eller funktion i världen måste vara självklar. Om vi på något vis öppnar upp för att det visst kan finnas utrymme för massförstörelsevapen i vår värld sviker vi inte bara oss själva och våra tidigare värderingar, vi sviker också våra barn som inte ska behöva växa upp med rädslan för kärnvapenkrig.

Det är Equmeniakyrkans plikt att stå upp för människovärdet, att stå upp för freden och tala sanning till makten – även när den är obekvä. Vi uppmanar därför regeringen att snarast tillträda konventionen om förbud mot kärnvapen.